

Đi tìm nơi quả bom CBU-55 thả tại Long Khánh những ngày cuối tháng 4/75

<http://www.tienphong.vn/xa-hoi/phong-su>

TP - CBU – 55, loại bom có sức sát thương kinh khủng và bị thế giới cấm sử dụng, đã được quân đội Sài Gòn ném xuống Đồng Nai vào tháng 4 – 1975. Đây là sự kiện chấn động thế giới, nhưng địa điểm cụ thể của nó ở đâu, đến nay không ai biết. Phóng viên *Tiền Phong* đã trở lại Xuân Lộc tìm chứng tích.

Kỳ 1: Ký ức chân không

Không khỏi ngạc nhiên khi với một thứ vũ khí chỉ được xếp sau bom hạt nhân về mức sát thương, lại không có địa chỉ điểm rơi cụ thể tại Xuân Lộc – Đồng Nai. Có thể cuộc điều tra của chúng tôi đem lại kết quả?

Bom CBU-55 trưng bày tại Bảo tàng chứng tích chiến tranh TPHCM. Ảnh: T.N.A.

“Giải pháp kỹ thuật”

Tại cuộc họp báo về cuộc hội thảo nhân 37 năm chiến thắng Xuân Lộc với chủ đề “Mặt trận hướng Đông - từ Chiến dịch Xuân Lộc đến Chiến dịch Hồ Chí Minh lịch sử”, được tổ chức ở TPHCM vào đầu năm 2012,

tôi được nghe nhiều ý kiến bên lề về quả bom CBU-55 mà chính quyền cũ đã thả xuống trận địa quân giải phóng.

Sau 37 năm hòa bình thống nhất, có vẻ như đến lúc những sự thật lịch sử cần được "giải mã" để đảm bảo rằng không một sự hy sinh mất mát nào bị lãng quên.

Các cán bộ và cựu chiến binh tỉnh Đồng Nai thậm chí gửi một danh sách nhân chứng cho tôi vào hộp thư điện tử, nhưng tiếc rằng không có số điện thoại và địa chỉ cụ thể.

Sách "Ký ức 12 ngày đêm lịch sử" của NXB Đồng Nai 2010 viết: "Trong chiến dịch này địch đã sử dụng bom CBU- 55 (Cluster bomb units). Theo tác giả Mỹ Joseph A.Amter thì khi quân ta tiến công Xuân Lộc, đại sứ Mỹ Martin và tướng Smith ở tổ hợp DAO đã quay trở lại giải pháp kỹ thuật và trao cho quân đội Sài Gòn 2 loại vũ khí mới chưa từng sử dụng ở Việt Nam".

Trong tham luận tại hội thảo về chiến thắng Xuân Lộc được tổ chức vào mùa xuân 2012, đăng lại trên báo Quân đội Nhân dân với tựa đề: "Giá trị tinh thần của chiến thắng Xuân Lộc đối với quân và dân ta trước khi bước vào Chiến dịch Hồ Chí Minh lịch sử", Thượng tướng Ngô Xuân Lịch.

Bí thư Trung ương Đảng, Chủ nhiệm Tổng cục Chính trị Bộ Quốc phòng viết: "Bộ Tổng tham mưu quân đội Sài Gòn được Mỹ cho phép đã sử dụng máy bay C -130 ném hai quả bom CBU -55 (loại bom có sức hủy diệt lớn, thế giới cấm sử dụng) để ngăn chặn ta tiến công, gây cho ta nhiều thiệt hại".

Vậy bom CBU-55 là loại vũ khí gì?

Bom tàng hình

Tôi tìm tới Bảo tàng Chứng tích chiến tranh tại TPHCM nơi hiện trưng bày hiện vật bom CBU-55 thu được của chế độ cũ.

Có 3 vỏ bom CBU-55 trưng bày ở một góc bên ngoài bảo tàng. Những quả bom này hình thù đặc biệt. Nom chúng không có gì dữ dằn nặng nề như những trái bom thông thường.

Với vỏ bọc khá mỏng, kiểu dáng thon dài, kích thước cũng không lấy gì làm lớn lắm, bom không gây tử vong bằng miếng mà bằng việc đốt hết oxy trong không khí gây ngạt trên phạm vi lớn.

Các chỉ số mà bảo tàng đưa ra: "Bom CBU- 55. Bom chùm. Dài 2,3m, đường kính 0,36m, trọng lượng 235 kg, chứa 3 bom con BLU-73. Mỗi bom con có trọng lượng 45 kg, tạo nguyên liệu hỗn hợp, khi kích nổ

tạo đám mây xon khí. Bán kính sát thương 500m. Được sử dụng lần đầu tiên tại Việt Nam vào năm 1972 tại Quảng Trị”.

Từ điển mở Wikipedia đã mô tả bom CBU-55 là “vũ khí phi hạt nhân khủng khiếp nhất trong kho vũ khí của Mỹ”.

Thạc sĩ Trần Hữu Huy, công tác tại Viện Lịch sử Quân sự Việt Nam cung cấp cho tôi những nghiên cứu của anh: “Nó là một loại bom chùm khổng lồ chứa nhiều bom hơi. Khi bị chạm, nó sẽ nổ và tung các bom hơi ra tứ phía. Hầu như ngay tức khắc, các bom hơi sẽ nổ, gây thành một cơn bão lửa trong vùng mục tiêu. Khả năng sống sót sau khi một trái bom CBU-55 bị nổ là hoàn toàn không có”.

Bom CBU – 55 không văng miếng, không để lại hố bom trên mặt đất mà nó gây nổ trên không, bom cũng không gây ra vết thương nào trên con người mà chỉ phá hủy hệ hô hấp và não bộ do phản ứng đốt cháy oxy.

Tìm kiếm “vô vọng”

Tìm về chiến trường năm xưa tôi thấy phần lớn địa hình địa vật đã bị chiến tranh và thời gian làm thay đổi so với miêu tả trước kia. “Cánh cửa thép” mở vào thị xã, giờ là một cái ngã ba đang được xây dựng với cái chợ tạm.

Tôi liên lạc với anh Thân, cán bộ công tác ở Hội Cựu chiến binh của thị xã. Anh nói: “Chưa xác định được tọa độ quả bom”.

Một sự kiện lịch sử được các nhà nghiên cứu trong nước và nước ngoài quan tâm nhiều, nhưng theo thời gian nó đang dần phai mờ. Tôi quyết định ở lại thị xã, bởi dù trái bom rơi ở đâu thì tiếng nổ của nó trong lòng người dân Xuân Lộc vẫn còn đó.

Tra cứu tài liệu trên internet thì thấy nói trái bom CBU-55 đã được thả xuống ấp Bảo Vinh hoặc xã Bảo Vinh. Tôi đã tìm tới xã Bảo Vinh và gặp ba cán bộ xã, trong đó có chủ tịch xã. Cả ba người đều nói: “Chúng tôi lớn lên sau này, không rõ sự việc bom rơi như thế nào nên không dám phát biểu”.

Tháng 12 tới xã sẽ nhận danh hiệu Anh hùng lực lượng vũ trang, nhưng việc xác định quả bom CBU-55 có rơi trên địa bàn xã hay không lại chưa thể kết luận.

Xã giới thiệu tôi liên lạc với anh Nguyễn Minh Hoàng, Chủ tịch Ủy ban Mặt trận tổ quốc thị xã Long Khánh vì anh Hoàng từng chiến đấu ở khu vực xã Bảo Vinh.

Anh Hoàng nói: “Việc địch thả bom CBU-55 xuống thị xã là có thật. Lúc đó báo đài ta phản đối mạnh mẽ việc Mỹ ngụy sử dụng trái bom cấm. Nhưng vị trí chính xác tọa độ bom rơi ở đâu, hiện còn nhiều ý kiến chưa thống nhất”.

“Điện Biên Phủ” của miền Nam

Sáng hôm sau, tôi ghé vào Ban Tuyên giáo của thị xã Long Khánh, gặp anh Phạm Văn Hoàng, trưởng ban.

Anh Hoàng giới thiệu tôi gặp ông Võ Thành Dương, tức Hoàng Phi Hồ, tên thường gọi là Tư Hồ, sinh năm 1929, nguyên là Bí thư huyện ủy trong thời kỳ xảy ra sự việc.

Ông Tư Hồ lưu trữ nhiều tư liệu về chiến tranh. Trong chiến dịch Mùa xuân 1975 là chỉ huy trưởng khu vực phía bắc quốc lộ gồm các xã Dầu Giây, An Lộc, Bình Lộc, Tân Lập.

Ông nói cuộc chiến đấu 12 ngày đêm từ 9 - 4 đến 21- 4 - 1975 ở Xuân Lộc là “Cuộc chiến đấu dữ dội nhất trong chiến dịch Mùa xuân 1975. Có người gọi đó là trận Điện Biên Phủ thứ hai”.

Nhưng khác với Điện Biên Phủ, trước sức tấn công không thể kháng cự của quân giải phóng tại cứ điểm Xuân Lộc, chính quyền Sài Gòn đã không ngần ngại dụng vũ khí hủy diệt là bom CBU-55.

Ông Tư Hồ kể: “Chính tôi đã phát hiện địa điểm quả bom rơi là tại dốc C vào hôm sau khi sự việc xảy ra”.

Ông nói thêm: “Vài hôm sau, tôi nhận được báo in chuyển ra từ Sài Gòn, một tờ báo của chính quyền cũ đã nói rõ về việc quân Sài Gòn thả bom CBU vào Xuân Lộc để chặn quân giải phóng. Tôi đã linh cảm đây là sự kiện lịch sử cần được lưu trữ nên đem tờ báo trực tiếp nộp cho đồng chí Lê Văn Ngọc lúc ấy là quyền Tư lệnh Quân khu 7 lưu trữ. Tiếc rằng đồng chí Ngọc đã qua đời”.

Khốc liệt dốc C

Lần đầu tiên tôi được trực tiếp nghe một nhân chứng nói về địa điểm cụ thể mà quả bom đã rơi xuống. Ông Tư Hồ nhắc đến hai chữ “dốc C”.

Nhân chứng, bác Lê Hữu Thách (trái) và bác Tư Hồ trên dốc C.

Tiếp đó, tôi đã gặp ông Lê Hữu Thách. Tháng 4 - 1975, ông Thách là quyền chính trị viên phó thị đội Long Khánh.

Ông Thách kể: "Bom được thả xuống dốc C. Đài của ta đã đưa tin đề nghị quân và dân cảnh giác với vũ khí hóa học của địch. Trong khi đó, các đơn vị anh em hướng dẫn nhau bôi dầu thơm và nước tiểu lên mặt khi địch thả vũ khí hóa học".

Ông Thách nói thêm: "Chỉ tiếc rằng các chiến sĩ trong vùng trái bom rơi đã không kịp nghe những bản tin ấy để đề phòng".

Miêu tả về việc ném bom CBU-55 xuống Xuân Lộc ngày 22-4-1975, trong cuốn sách của mình, tác giả Alen Dowson cho biết: "Ở độ cao 6.000m, cánh cửa vỏ sò ở đuôi máy bay mở ra. Cái dù thăng bằng đeo quả bom rơi vào không trung... Với một tiếng rền nghe có vẻ dồn nén kỳ lạ, và một quả cầu lửa khổng lồ bùng lên. Phi hành đoàn kinh sợ nhìn xuống..." (Alen Dowson: *55 ngày chế độ Sài Gòn sụp đổ*, Trung tâm Thông tin Khoa học và Kỹ thuật quân sự sao lục, 1985, tr.77- Tài liệu của Thạc sĩ Trần Hữu Huy).

Ông Tư Hồ mô tả: "Hôm đó, tôi cùng một đồng chí nữa đi kiểm tra tình hình chiến trường. Ngang dốc C gần sở cao su, tôi thấy một vùng rộng lớn khoảng nửa cây số vuông cây cối đổ rạp, lá cây khô héo, khung cảnh tan hoang vô cùng kỳ lạ. Tôi dừng xuống kiểm tra và lập tức báo cáo cấp trên".

Ông Thách thì nói: "Vị trí quả bom rơi là ở cua C, hay còn gọi là dốc C trên đường vào sở Bình Lộc. Bây giờ thuộc xã Bình Lộc, thị xã Long Khánh. Đây là nơi quân chủ lực của ta ém quân. Dốc C rất sâu, như

một công sự tự nhiên khá an toàn, cây cối rậm rạp. Lúc đó tôi nghe bộ đội báo là lực lượng địa phương chuẩn bị đón 500 thương binh sau khi quả bom được thả. Anh em được đưa về khu vực vườn Mít, nằm ngổn ngang...”.

Trong một bài nghiên cứu, thạc sĩ Trần Hữu Huy cho biết: “Theo nhiều nhân chứng, những người bị chết bởi bom CBU-55 trông thần sắc nhợt nhạt, tai, mũi bị chảy máu, mặt tím bầm, miệng sùi bọt...”.

Bản thân ông Thách, dù ở cách dốc C khoảng vài cây số theo đường chim bay nhưng ông cho biết “cảm thấy khó thở”.

Đi tìm nơi quả bom CBU-55 rơi :Gặp nhau ở suối Nhạn

TP - Khi đi thăm lại tọa độ được cho rằng trái bom hủy diệt CBU-55 đã rơi xuống, tôi mới biết rằng tại suối Nhạn cách đó không xa, một quả bom sát thương khủng khiếp khác cũng được thả xuống để ngăn chặn bước chân quân giải phóng.

Anh hùng lực lượng vũ trang Trần Văn Chín (trái) và anh Tá trên cầu suối Nhạn. Ảnh: T.N.A.

Trầm ngâm trên đỉnh dốc C

Dốc C, xã Bình Lộc. Gió thổi lồng lộng, cây cối tốt tươi. Rừng cao su đang độ sung mãn, tỏa bóng mát và màu xanh ngút ngát.

Dốc C trước kia khá thẳm, một công sự tự nhiên lý tưởng bởi cây cối dày đặc. Nhưng quả bom CBU-55 ấy đã vượt qua mọi sự tính toán và chống chọi của con người. Nó đốt hết không khí trong khe núi trong chớp mắt. Một bài học cảnh tỉnh loài người trước vũ khí hủy diệt.

Bác Tư Hồ nói: "Tháng 4 -1975, đi qua nơi này, tôi đã giật mình khi thấy cả hẻm dốc lớn cây cối rạp ngổn ngang, cây cỏ héo rũ, không có biểu hiện của sự sống. Giờ mọi thứ thay đổi".

Chúng tôi ngồi nghỉ ngơi trong quán cà phê vũng duy nhất của một gia đình sinh sống trên dốc C. Bác Thách kể: "Tháng 8 - 1975 tôi đã được địa phương cử đưa một đoàn khoa học Liên Xô vào khảo sát địa điểm dốc C. Bên phía Liên Xô lấy nhiều hiện vật còn sót lại và họ khẳng định không phải Mỹ sử dụng bom ngạt mà quân đội Sài Gòn sử dụng".

Bác Tư Hồ và bác Thách không giấu được xúc động. Họ đều ở cái tuổi bên kia sườn dốc cuộc đời. Hai bác muốn tôi chụp tấm hình của mình bên cột mốc ven đường. Bác Tư Hồ nói: "Chúng tôi sợ rằng khi chúng tôi nằm xuống, chẳng còn nhân chứng để kể cho thế hệ sau những câu chuyện chiến tranh ở dốc C nữa".

Bác Thách còn kể: "Anh em bị trúng bom đưa về vườn Mít năm ngổn ngang. Tôi thấy anh em bị thương xây xước nhẹ, nhưng lại tử vong".

Người về suối Nhạn

Rời dốc C, chúng tôi tiếp tục đi về suối Nhạn, nơi các nhân chứng cho rằng một quả bom sát thương đặc biệt khác cũng đã được thả.

Hai nhân chứng đưa chúng tôi về suối nhạn là Anh hùng lực lượng vũ trang Trần Văn Chín (phong Anh hùng năm 1972) và anh Lê Quang Tá.

Anh Chín vốn là một trinh sát dày dạn kinh nghiệm, một anh hùng, nên anh có cái nhìn rất cẩn trọng về trận địa. Anh nói: "Trong trận Xuân Lộc, địch đã ném một quả bom sát thương đặc biệt vào tiểu đoàn 2, Trung đoàn 4, sư đoàn 6 của chúng tôi tại suối Nhạn".

Tôi hỏi: "Lý do nào anh lại nhận định đây là một quả bom đặc biệt?".

Anh Chín nói: "Phi vụ ném bom này lạ thường. Không phải ném bom kiểu máy bay phản lực. Đúng 8 giờ sáng, khi chúng tôi vừa ăn sáng xong, chúng đến và chỉ ném duy nhất một quả bom vào đội hình của chúng tôi. Thứ hai, chúng tôi bố trí lực lượng rất cẩn thận, nếu quả bom bình thường rơi vào đơn vị chỉ có thể gây thương vong tối đa 15-20 người, nhưng quả bom này làm chúng tôi bị thương và hi sinh 86 đồng chí".

Anh Tá, nhân chứng bị thương vì bom hủy diệt.

Anh Tá người gầy, nhỏ, khuôn mặt khá xanh xao. Lúc xảy ra sự việc, anh là thượng sĩ, trung đội trưởng.

Anh Tá kể: “Hôm trước chúng tôi đánh ở ngã tư Dầu Dây, chiến thắng rồi kéo quân về ở khe Nhạn cách đó mấy cây số để tắm rửa nghỉ ngơi. Sáng sớm người thì nấu ăn, người thì đi họp chuẩn bị kế hoạch đánh sân bay Biên Hòa và có điều kiện sẽ đánh thẳng vào dinh Độc Lập. Đang họp bỗng nghe tiếng máy bay tới và nghe một tiếng nổ trên không trung”.

Khi đó, anh Tá đang ngồi bàn công việc cùng võng với anh Vũ Xuân Phú trung đội phó. Trái bom lớn nổ bung ra rất nhiều bom nhỏ. Bom nhỏ nổ cách mặt đất chừng một mét.

Đại đội trưởng Võ Minh Chiến đi họp về báo: “Bom nó ném trúng ban chỉ huy tiểu đoàn, trung đội trinh sát, trung đội thông tin, chết và bị thương hết không còn ai”. Anh Tá nói: “Ở đây cũng nhiều người bị thương, tôi cũng bị thương rồi”.

28 cán bộ hi sinh tại chỗ, hơn 50 người khác bị thương phải đưa đi điều trị. Tiểu đoàn phó chính trị Nguyễn Văn Tuất hi sinh, anh Tư Rạng tiểu đoàn phó bị thương nặng, trung đội trưởng trung đội phó trinh sát, thông tin đều hi sinh.

Đa số họ là cán bộ chiến sĩ ngoài Bắc vào phục vụ chiến dịch. Số cán bộ chủ chốt còn lại an toàn do đang họp trên trung đoàn.

Anh Tá kể: “Từ chỗ đại đội tôi đến ban chỉ huy tiểu đoàn cách 300 m, từ đó đến đại đội 6 là 300 m nữa, địa hình khe suối, nhưng quân ta đều bị thương vong chỉ vì 1 quả bom”.

Anh Chín nói quả bom thả ở Suối Nhạn không phải bom ngạt, nên ban đầu họ không nghĩ đây là bom CBU. “Nhưng sau này, chúng tôi mới biết rằng bom CBU có nhiều loại và không loại trừ quả bom ném vào tiểu đoàn cũng là một loại bom CBU khác mà thôi, nên nó mới có độ hủy diệt lớn như vậy” - anh Tá nói.

Hội tụ trên cầu

Suối Nhạn nước vẫn chảy thao thiết và nơi chiến trường xưa giờ nhiều vườn cây trái đã mọc lên. Chỉ tiếc rằng, cũng như ở dốc C, suối Nhạn cũng không có một tấm bia tưởng niệm nào về những thời khắc lịch sử bi tráng ấy.

Anh Tá kể: “Mặc dù đội hình bị trúng bom hủy diệt, nhưng chúng tôi củng cố ngay, anh em liệt sĩ bị thương thì các đơn vị địa phương giải quyết, đơn vị chúng tôi bước ngay vào chiến đấu”. Một điều mà đối phương không ngờ tới là chính trong sự mất mát chưa từng thấy ấy, các đơn vị chủ lực của quân giải phóng đã không run sợ mà càng đẩy nhanh tốc độ tiến công giải phóng Sài Gòn.

Anh Tá kể: “8 giờ sáng chúng thả bom vào đơn vị chúng tôi, thì 22 giờ đêm hôm đó lực lượng địch tại cứ điểm Xuân Lộc đồng loạt tháo chạy khỏi cứ điểm. Sáng hôm sau Xuân Lộc hoàn toàn giải phóng. Trung đoàn hướng về Sài Gòn”.

Sáng 21- 4 - 1975 quân giải phóng làm chủ toàn bộ cứ điểm Xuân Lộc thì chiều hôm đó Tổng thống Nguyễn Văn Thiệu phải tuyên bố từ chức. Ngày 23- 4 Tổng thống Mỹ tuyên bố tại đại học Tulane (New Orleans): “Cuộc chiến tranh ở Việt Nam đã chấm dứt”. Cuộc di tản nhân viên Mỹ ồ ạt diễn ra.

Bác Tư Hồ, dù tuổi cao sức yếu, nhưng vẫn nhiệt tình đưa tôi đi thực địa dốc C: “Tôi tin còn nhân chứng về các quả bom CBU thả ở Xuân Lộc, nhưng các nhà nghiên cứu chưa gặp được hết tất cả anh em nên chưa thu thập đủ cơ sở mà thôi”.

Theo bác Hồ và nhiều tài liệu thì có ít nhất 2 quả bom CBU-55 được thả xuống. Bác Hồ nói: “Việc xác định nhiều điểm rơi là chuyện không có gì lạ. Hiện chỉ có 4 luồng ý kiến về địa điểm các quả bom CBU-55 rơi là ở Bảo Vinh, Dầu Dây, Dốc C Bình Lộc và núi Đầu Rìu. Nếu sàng lọc kỹ các tư liệu thì sẽ có những địa điểm được khẳng định”.

Riêng bác xác định một địa điểm mà mình trực tiếp nhìn thấy là dốc C, những điểm khác bác không chứng kiến nên không có ý kiến.

Bác Thách từng đưa đoàn Liên Xô tới khảo sát dốc C nên bác không nghi ngờ gì địa điểm này, chỉ mong có một cái bia tưởng niệm dựng ở dốc C.

Bác nói: “Khi quả bom rơi, chẳng ai biết bom CBU-55 là gì. Thậm chí các y tá cũng không biết, họ bảo với chúng tôi: các bác đừng lay các anh ấy, cứ để các anh ấy ngủ. Không ngờ anh em không bao giờ thức dậy nữa”.

Chụp chung một bức ảnh bên suối Nhạn, hai người đồng đội là anh Chín và anh Tá nói với tôi rằng họ “muốn nhà báo chụp ảnh ngay trên cầu bắc qua suối Nhạn”.

Cái cầu và nơi quả bom hủy diệt (chưa rõ chủng loại) đã rơi vào ban chỉ huy tiểu đoàn cách xa hơn 500 m. Tôi ngạc nhiên hỏi: “Vì sao các anh muốn chụp ở nơi xa tọa độ bom rơi như vậy?”. Anh Chín nói: “Cái cầu này sẽ còn mãi, sẽ làm chứng cho anh em chúng tôi, còn mọi thứ đều có thể thay đổi”.

Trần Nguyễn Anh